

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Kempelen Béla*
Cím: *Budapest patricius családai*
II.
Forrás: *Magyarország*

mp
(Hely)

1929. VIII. 18.

(Idő) (Köt. v. füz.) ((

Osztályozás

Tárgy *339.8*

Hely

Idő *'16 / '19*

Személy

BUDAPEST PATRICIUS CSALÁDAI

II.

A gyolcsosok, fehérműkereskedők, selyemgyárosok — természetesen — szintén idegen nemzetiségű bevándorlókból kerültek ki. Ezek közül alább négy ilyen családról fogok megemlékezni.

Az Agoraszító-család őse — *György* — a törökök üldözése elől a XVIII. század második felében költözött be Thessáliának Ampelákia nevű városkájából Pestre. Gyolcsós volt s kereskedése a mai Erzsébet-téren állt. Ebben az időben itt él egy másik *György* is, aki gyarmatárkereskedést folytatott a Lipótvárosban. Eredeti nevük *Agarosta* volt; legalább a polgárkönyvben így van bevezetve a család. Az erzsébetteri Györgynek fia volt *Sándor*, akinek három fia volt: *Miklós*, *György* és *Szilárd*. Közülük *Miklós* (1822—1887) előbb ügyvéd, majd táblabíró 1887 október 27. „vásárhelyi“ előnévvel magyar nemességet nyert. *György* (mh. 1871) vászonkereskedő volt, *Szilárd* (mh. 1900) pedig ügyvéd. Ez utóbbinak fia *Tivadar* (szül. 1870) Pest megye alispánja. A család nemesi ágát ma már csak *Péter* (szül. 1859) ny. kuriai bíró képviseli.

A Kunz-család morva eredetű. Családfája itt a XVII. század közepéig vezethető vissza. Már a XVIII. században ponyvás szekerekre rakták szötteseiket s járták be velük a Szepességet. Az 1755-ben Rohleban született *József* már „vászonárugyártó“ volt, a felvidéket azonban öccse, *Ferenc* látogatta, aki vándorlásai közben Budára is eljutott, ahol aztán 1805-ben meg is telepedett. Itt a Vízi városban házat vett s 1806 június 20-án polgárjogot szerzett.

Miután azonban a kereskedelmi élet egyre jobban Pesten összpontosult, *Ferenc* is Pestre akarta áttenni üzletét. Ez azonban nem ment olyan egyszerűen. Ugyanis ebben az időben két család tartotta kezében a vászonkereskedelmet Pesten: a *Hönig*-s a *Wagner*-családok. Félték az újabb konkurenciától. Csak 20 évre rá nyílt alkalom a terv megvalósítására. Ugyanis *Pulyevits Athanász*, akinek a mai Deák-tér 1. szám alatt volt vászonkereskedése s 1785 óta bejegyzett cég volt, fizetési zavarokba került, megragadta tehát az alkalmat, hogy *Kunz Ferenc*nek hasonló nevű fiát társul vegye maga mellé az üzletbe. A konkurencia azonban még ezt a társasviszonyt is rossz szemmel nézte s minden lehetőt elkövetett, hogy a szerződés jóváhagyását megakadályozzák.

Sikerült is a dolognak 1831 január haváig való elhuzása.

Huszonnégy évre rá belépett az üzletbe *Kunz János* sógora, *Mössmer József* is, 1845-ben már mint *Kunz Ján. József* és *Társas*“ cég működik az üzlet.

A Mössmer-család bajor eredetű s ősi foglalkozásuk a borkereskedés volt. A XVIII. század második felében *József Retz* város polgármestere volt. Az ő hasonló nevű fia költözött be Magyarországra s vett részt a *Kunz*-céggel való társulásban. Néhány évre rá, 1852-ben azonban kilépett a társaságból, id. *Kunz József* pedig 1864 végén elhunyt. A *Kunz*-családdal aztán 1911-ben végleg megszűnt a társasviszony s a cég jelenleg „*Mössmer József*“ és „*Mössmer József fiai*“ firmák alatt működik tovább, a

Kunz-cég pedig „*Kunz József és társa*“-cégként kereskedik.

Itt említem meg, hogy a *Mössmer*-cégnél *Petőfi Sándor*-utca 12. szám alatti üzletének „A menyasszonyhoz“ címzett sarok cégtáblája *Barabás Miklós* (1810—1898), a kiváló magyar festőművésznek szép alkotása.

A Király-utca mellett a nagy körutal párhuzamosan húzódik el egy rövidke, egészen néptelen kis utca, a *Valero*-utca. Budapesten csak igen kevesen tudják, hogy mit jelent ez a szó „*Valero*“ s mi köze lehet ennek a kis mellékutcának a nevéhez.

Sietek megemlíteni, hogy ennek az utcának tőzsomszédságában állott *Valero István*nak — selyemgyára.

A család olasz eredetű. Nevezett *István* „selyemgyáros“ 1781-ben nyert polgárjogot Pesten, a fátoly manufaktúrával kapcsolatban felállított selyemgyár azonban tulajdonképpen csak 1796-ban kezdte meg működését. Létesítője *Valero Tamás*, aki 1807-ben szerepel a város polgárai között. Később *Valero* és *Appiano*-cég alatt selyemárkereskedésük is volt a Lipótvárosban s fiókküzetük a Terézvárosban. Akkor a Lipótváros még a II., a Terézváros pedig a III. kerületnek számított. Persze, hiszen Budapest még sokáig külön város maradt.

A selyemgyár meglehetősen nagyanyu volt. Évenként mintegy 50—60 métermázsaselymet dolgozott fel s 80—100 széket és 3—400 munkást foglalkoztatott. A harmincas években *Antal* folytatja az üzemet s nyer polgárjogot a városban. Tekintélyes ember volt s 1848-ban a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank kormányzója, 1850-ben pedig elnöke a kereskedelmi és iparkamarának.

Az előbb említett *Appiano*-család szintén olasz eredetű. *Alajos* 1808-ban nyert polgárjogot. *Tamás* szintén igen előkelő tagja volt az akkor pesti kereskedelmi világnak, mert 1851 és 1852, majd pedig 1854—1856 között elnöke a Pest-budai kereskedelmi és iparkamarának, 1851-ben Pest város tiszteletbeli tanácsosa, 1852-ben pedig polgármesterhelyettese. 1853-ban a Lloyd-társulatnak is az elnöke.

Nemcsak a *Valero* és *Appiano*-cég élén állt, hanem több más üzlete is volt. Így egyik tulajdonosa az „*Appiano J. és Burger* természetmennyi kereskedő“-cégnél (1850) s a

„Commerz-Spedition und wecnseigescnarte
üzlet (a mai Bálvány-utcában) is az övé
volt.

Selyemgyára volt a XVIII. század végén
Pesten *Beiwinkler* Józsefnek is, aki 1795-ben
nyerte a pesti polgárjogot. 1799-ben *János*
(valószínűleg a fia) vezeti tovább az üzemet,
mely a Feldgasse 460. sz. alatt volt. Ez a
mai Nagymező-utca. 1813-ban *József* se-
lyemgyáros szerzi meg a polgárjogot, 1827-
ben azonban neve már nem fordul elő a
selyemgyárosok és selyemárkereskedők
névsorában.

Mindezeknél sokkal régebbi itteni multja
van a *Tempel*-családnak. Egyike Pest legre-
gebbi családainak. Néhány évre rá, hogy a
város felszabadult a török uralom alól,
Tempel Pál már mézeskalácsos a városban
s 1695-ben vétetett fel a város polgárai
közé. A családban apáról fiúra öröklődött
át a mézesbábosság. 1753-ban *Albert*, 1762-
ben *Antal*, 1803-ban pedig *János* bábosok
Pesten. Ez utóbbinak a Pipa-utcában 237.
szám alatt volt az üzlete. A fenti *Pál* 1704
ben egyuttal kvártélymester is volt; 1705-
ben szószóló; *Albert* 1766-ban kamarás
(pénztáros). Valószínűleg ehhez a családhoz
tartozott az a *Ferenc* is, aki 1772-ben sebész

volt Pésten s mint ilyen nyert polgárjogot.

Nagy alapítványáról nevezetes családja a
városnak a *Kasselik*-család. Őse, *Fidél* építő-
mester, aki 1795-ben nyer polgárjogot Pes-
ten. 1803-ban a „kőművesmesterek“ között
szerepel s a Képiró-utca 290. szám alatt la-
kott. Annak idején Mahlergassenak hívták.
Még az 1825. évi sematizmusban is az építő-
mesterek között szerepel, de már *Ferenc*
nevével együtt. Ez utóbbi 1836-ban Pest
város választó polgára. Nem tudom: ő volt-e
vagy hasonló nevű fia, aki 1884-ben halt el s
aki a régi városházát s a gellérthegi cita-
dellát (1848) építette. Fia volt *Jenő* (1835—
1910), volt katonatiszt, aki nagy vagyonából
alapítványt tett középosztálybeli önképző-
iskolájukon kívül inségbe jutott egyének segélyezé-
sére. Az alap főfelügyelője a mindenkori
hercegprímás, vagyona pedig nagyrészt bu-
dapesti ingatlanokból áll. Egy *Kasselik* *Já-
nos* 1848-ban Pest város tanácsosa volt, de
már 1851-ben leköszönt állásáról.

Érdekes multja van a *Forstinger*-család-
nak is.

Ez a család is rövidesen rá letelepedett
Pesten, hogy a törökök kitakarodtak falai
közül. *Péter* halászmester már 1699-ben vé-

tetett fel a polgárok közé s ugyanezt a mes-
terséget üzik 1721-ben *András* s 1752-ben
József is. A családnak egyik tagja, *Antal*
1783 körül asztalosmester. Az 1803. évi
Adressbuch tanúsága szerint *Antal* halász-
mester a Molnár-utca 102. szám alatt lakott.
Husz évre rá az 1817-ben még asztalosmes-
terséget folytatott *János* sem üzi már a
deszkagyálulást, ellenben a halászmesterek
között olvassuk 1825-ben *Antalt* és *Jánost*.
A család később felhagyott a halászmester-
séggel is; legalább is *János* a város szolgál-
latába áll s 1844-ben gyakornok, 1845-ben
kancellista, 1848-ban pedig törvényszéki
jegyző.

Egyike a legrégebbi pesti családoknak a
Margalits-család is. Őse, *János*, szabómester
volt s 1718-ban szerzett polgárjogot Pesten,
1727-ben választó polgár, 1732-ben temp-
lomgondnok-segéd, 1735-ben szószóló, 1741-
ben pedig városi tanácsos. Nevezett s fele-
sége, *Rőtth* Zsófiától született gyermekei:
Antal, *János*, *Janka* és *Teréz* 1751 augusztus
6-án magyar nemességet kaptak. Egy *Mar-
galits* *János* (megh. 1795) 1790-ben Buda-
város birája volt.

Kempelen Béla